

Indenrigsministeriet
Slotsholmsgade 10-12
1216 København K

Att: Peter Arnt Nielsen

København den 11. maj 2004

NOAH-Friends of the Earth Denmark og Det Økologiske Råds hørings svar til (1) Forslaget om et (Euratom) Ministerrådsdirektiv om de grundlæggende forpligtelser og almindelige principper for nukleare installationers sikkerhed og (2) Forslaget om et (Euratom) Ministerrådsdirektiv om håndtering af anvendt nukleart brændsel og radioaktivt affald

Journal nr. 2003-3400-3

I sin nuværende form mener vi de to direktivforslag er uacceptable og bør droppes eller alternativt sendes tilbage til Arbejdsgruppen for Kernekraftspørgsmål. Den danske regering bør stemme imod begge direktivforslag.

D. 23. marts 2004 offentliggjorde det Europæiske Ministerråds Præsidentskab reviderede versioner af forslag til den såkaldte "atompakke" – de af Europakommissionen konciperede direktiver om sikkerhed, dekommissioneringsmidler og håndtering af radioaktivt affald, hvis formål det er at regulere den fremtidige anvendelse af kerneenergi i det udvidede EU.

Det følgende er NOAH - FoE Denmark's¹ og Det Økologiske Råds hørings svar til de to direktivforslag. Hørings svaret kan findes på www.noah.dk/energi og www.ecocouncil.dk

Generelle overvejelser:

I. I betragtning af at forsøgene på at adskille Euratom traktaten fra den kommende EU forfatning indtil videre ikke er lykkedes, udgør de to direktivforslag den danske regerings første virkelige test i forbindelse med kernekraft-relaterede temaer i EU.

Eftersom dansk erhvervsliv indtager en lederposition indenfor området for vedvarende energi, har den danske regering en klar interesse i at begrænse den positive særbehandling, kernekraftindustrien får i EU, ikke mindst fordi den forvrider et ellers frit og liberaliseret energimarked og efterlader danske energiproducenter i en underlegen stilling i forhold til deres kernekraftproducerende europæiske konkurrenter.

Skiftende danske regeringer har stort set intet gjort for at få taget et opgør om kernekraftenergiens særstilling i EU – angiveligt fordi man har anset kernekraftlovgivningen for et "internt problem" hos de kernekraftproducerende nationer. **NOAH FoE-Denmark og Det Økologiske Råd deler ikke denne opfattelse.** *Efter vores mening kan den danske regering spille en ledende rolle i samarbejdet mellem ikke-nukleare lande i EU.* Vi kan ikke nok understrege nødvendigheden af, at der bør føres en konsekvent, velovervejet og langtidsorienteret politik, som afspejler Danmarks interesser

på dette område. Et sådant samarbejde kunne have en dybtgående indvirkning på EU's energipolitik i betragtning af antallet af mulige deltagere. Antallet kan oven i købet forventes at stige med tiden. For øjeblikket har 12 EU-lande ikke kernekraftværker. Disse lande er: Cypern, Danmark, Estland, Grækenland, Irland, Italien, Letland, Luxemburg, Malta, Polen, Portugal og Østrig. Af de resterende 13 kernekraftproducerende nationer er Belgien, Holland, Sverige og Tyskland ved at udfase deres kernekraftreaktorer. I Spanien og Storbritannien findes der moratorier imod opførelsen af nye værker. Selv i Frankrig, der ofte bliver opfattet som kernekraftens sidste bastion, er den sidste reaktor blevet opført og regeringen har for nyligt foranstaltet en udskydelse af konstruktionen af en ny generation af reaktorer, den Europæiske Trykvandsreaktor (EPR). Kun Tjekkiet og Finland har planer om at opføre nye reaktorer.

(1) NOAH - FoE Denmark's og Det Økologiske Råds kommentarer af 11/5 2004 til Forslaget om et (Euratom) Ministerrådsdirektiv om de grundlæggende forpligtelser og almindelige principper for nukleare installationers sikkerhed

II. Efter NOAH FoE-Denmark's og Det Økologiske Råds opfattelse er ethvert EU direktiv, som fastsætter de grundlæggende forpligtelser og almindelige principper for de europæiske nukleare installationers sikkerhed, af vital betydning for danske interesser, eftersom det afspejler et problemkompleks, som i værste fald kan lægge Danmark øde. Mindst en ting er lært af den mere end tyve år lange kampagne for at få lukket Barsebäckværket, nemlig at alle nukleare installationer og i særdeleshed kernekraftværker og genoparbejdningsanlæg placeret nær et lands grænser eller internationale vandsystemer kan påvirke sikkerheden for befolkningerne i andre lande. *De udgør med andre ord et potentielt grænseoverskridende nukleart problem.*

Med eller uden Barsebäck er det tydeligt, at forskellen mellem nabolande for så vidt angår kriterier for lokaliseringsacceptans, radioaktive udledninger og beredskabsreferenceniveauer såvel som forskelle i tekniske metoder og kriterier for sikkerhedsvurderinger og risikoanalyser kan udsætte befolkningsgrupper, der lever på hver sin side af en national grænse, for forskellige grader af radiologisk risiko både hvad angår dens sandsynlighed og de mulige virkninger.

I denne forbindelse bør det bemærkes, at alle nukleare installationer – også selvom de ikke er placeret i grænseregioner – udgør en potentiel trussel overfor nabolande. Det mest slående bevis for denne antagelse er Tjernobykatakstrofen, hvor radioaktive emner blev båret væk med vinden, hovedsageligt til Ukraine, Hviderusland og Rusland, hvor udstrakte områder blev forurenede, men også – om end i mindre grad - til Skandinavien og resten af Europa.

Problemets kerne er, at hvis en alvorlige nuklear ulykke finder sted, vil tabene for nabolandet eller nabolandene ikke blive fuldt erstattet og i visse tilfælde overhovedet ikke blive erstattet.

Ikke mindre vigtigt er imidlertid, at *den potentielle trussel i sig selv* – uanset hvor forudsigelig – udgør et uløseligt problem for nabolandet, fordi dens oprindelsessted befinder sig udenfor dets jurisdiktion. Med hensyn til implementeringen af præventive foranstaltninger har nabolandet meget få formelle rettigheder. Valget står mellem at anlægge sag på basis af international ret eller anvendelsen af EU-ret, som for øjeblikket er temmelig svag på dette område.

Det ovennævnte scenario understreges af den omstændighed, at EU har det højeste antal og den højeste koncentration af kernekraftreaktorer, såvel som den største produktion af kernekraft i verden.

Idet vi tager disse ting i betragtning, hilser NOAH - FoE Denmark og Det Økologiske Råd med tilfredshed, at EU Kommissionen og EU's Ministerråd forsøger at involvere EU institutionerne i reguleringen af de nukleare installationers sikkerhed, eftersom det giver de ikke-nukleare nationer en mulighed for at påvirke en proces af vital betydning for alle medlemslande i EU.

III. Efter NOAH FoE-Denmark's og Det Økologiske Råds opfattelse medfører **en forsvarlig sikkerhedsreguleringsproces indenfor EU** som minimum implementeringen ikke blot at fælles sikkerhedsprincipper, men også fælles sikkerhedsstandarder og overvågningsmekanismer for alle nukleare faciliteter, som garanterer, at fælles legale, retskraftige metoder og kriterier bliver anvendt, dvs. State-of-the-Art kriterier fælles for alle EU's medlemslande. En sådan proces vil også implicere muligheden for grænseoverskridende "peer review" af nukleare anlæg, som tillader eksperter fra et EU medlemsland at udføre inspektioner i et andet medlemsland, om ikke af et korps af EU-inspektører.

Nogle af disse mål var inkluderet i EU Kommissionens oprindelige "atompakke" fra d. 6. november 2002, der omfattede lovgivning om sikkerhedsstandarder, uranimport og strategier for håndtering af radioaktivt affaldⁱⁱ. Teksten på direktivudkastet fra november 2002 udsagde, at der var tale om et **rammedirektiv** og at fælles sikkerhedsstandarder ville blive introduceret på et senere tidspunkt.

Disse mål er imidlertid ikke blevet nået i Ministerrådets sikkerhedsdirektivforslag, som ikke er et rammedirektiv og ikke har nogen ambitioner om at introducere fælles sikkerhedsstandarder indenfor EU.

Forslaget forlanger kun, at medlemsstaterne (a) sikrer, at den nukleare sikkerhedsmyndighed er uafhængig af organisationer, der promoverer eller anvender kernekraft, at (b) medlemslandets sikkerhedsmyndighed skal regulere og overvåge de nukleare installationers sikkerhed og udstede de nødvendige licenser, (c) at medlemslandet skal forpligte operatøren til at drive anlægget i overensstemmelse med "fælles sikkerhedsstandarder" (men ikke i den ovenfor nævnte betydning)ⁱⁱⁱ og give prioritet til nuklear sikkerhed, (d) sikre at overvågningsmyndigheden udfører sikkerhedsinspektioner, (e) sørge for at hvert medlemsland tager de fornødne skridt for at sikre, at de nødvendige økonomiske ressourcer er til rådighed for at understøtte anlæggenes sikkerhed og (f) etablere procedurer, der skal formindske hændelser og ulykker og give tilstrækkelig notifikation, når de indtræffer.

Følgelig deler NOAH-FoE Danmark og Det Økologiske Råd Europaparlamentets og den europæiske kernekraftindustri reservationer, som fokuserer på, at (a) internationale regimer som f.eks. IAEA's konvention om nuklear sikkerhed allerede dækker store dele af forslaget krav^{iv}, fordi alle EU Medlemslande med kernekraftprogrammer, inklusive de nye medlemslande, allerede har tiltrådt denne konvention. Hovedforskellen er, at sikkerhedskonventionen kun omfatter kernekraftreaktorer, mens direktivforslaget gælder for alle civile nukleare anlæg. Følgelig (b) vil forslaget kun medføre mere rapportering og bureaukrati. (c) At verifikationsmissionerne vil skabe mere arbejde for de nationale inspektører, (d) at inspektionerne ikke vil rette sig mod de nukleare anlæg, men kun mod sikkerhedsmyndighederne og at de bliver planlagt på forhånd, så der ikke bliver tale om overraskelsesbesøg^v, og (e) at der ikke er nogen tvangsmekanismer eller sanktioner i tilfælde af, at reglerne ikke bliver overholdt. Den største fare i forbindelse med direktivforslaget er imidlertid, at (f) det kan fortolkes som introduktionen af sikkerhedsstandarder i EU. Det er ikke tilfældet og forslaget bør ikke blive brugt til at hævde, at spørgsmålet om kernesikkerhed nu er endegyldigt løst^{vi}.

Idet vi indser, at tilhængerne og modstanderne af direktivforslaget i EU's Ministerråd har stillet hinanden skakmat, at fire Medlemslande af forskellige grunde støtter et ikke bindende alternativ til direktivforslaget og at der derfor ikke foreløbigt er nogen udsigt til, at der kan implementeres fælles sikkerhedsstandarder og overvågningsmekanismer for alle nukleare faciliteter indenfor EU (og at ikke mindst at direktivforslaget er en udvandet udgave af tidligere direktivforslag), **anbefaler NOAH FoE-Denmark og Det Økologiske Råd, at den danske regering koncentrerer sig om at finde samarbejdspartnere blandt de ikke-nukleare lande i EU og samtidigt etablerer en basis af generelle, politiske relevanskriterier for i særdeleshed en sikkerhedsregulering af nukleare installationer placeret i grænseregioner.**

I betragtning af at EU som nævnt har den højeste koncentration af kernekraftreaktorer i verden – inklusive koncentrationen af reaktorer i grænseområder – og at det Europæiske Union indtil videre ikke har gjort ret meget eller ingenting for at anbringe nabolandene i en position, hvorfra de kan kanalisere deres bekymringer ind i EU-systemet, **vil disse initiativer kunne fremme hinanden.**

Som en konsekvens heraf bør danske politikere og den danske regering støtte en politisk løsning, der som minimum promoverer den lovgivning, som først blev introduceret af Kommissionen i no-

vember 2002, men senere blev opgivet. **Dette vil implicere en vedtagelse af et rammedirektiv og indførelse af fælles sikkerhedsstandarder på et senere tidspunkt.**

IV. Hvis man formulerer en politik med udgangspunkt i de ovennævnte overvejelser, kan hovedargumenterne for mere EU-kontrol med nukleare installationer i grænseregioner sammenfattes i de følgende 10 argumenter^{vii}.

(1) Det værste tænkelige konsekvensscenario i forbindelse med en alvorlig ulykke på et kernekraftværk – særligt hvis værket er placeret i en grænseregion – kan have en destabiliserende virkning på EU's ækvilibrium, der kun kan sammenlignes med følgerne af en krig og måske endda en atomkrig. (2) Risikoen for at det nævnte scenario kan indtræffe er man nødt til at tage alvorligt. EU har det højeste antal og den højeste koncentration af kernekraftreaktorer, såvel som den største produktion af kernekraft i verden. Næsten en tredjedel af kernekraftreaktorerne er placeret i grænseregioner. **For øjeblikket er 46 kernekraftreaktorer – 29,5 % af alle kernekraftreaktorer i det udvidede EU med en samlet installeret nettokapacitet på 37 903 Mwe – placeret nærmere end 50 km fra en national grænse. 9 kernekraftreaktorer er placeret nærmere end 5 km, 6 5-10 km, 8 10-20 km, 9 20-30 km, 11 30-40 km og 8 40-50 km fra en national grænse indenfor EU^{viii}.** De lande, som har det højeste antal kernekraftreaktorer nær ved deres grænser, er Tyskland med 10 reaktorer anbragt nærmere end 50 km fra sine nationale grænser (6 i Frankrig og 4 i Schweiz), Belgien med 9 (8 i Frankrig og 1 i Holland), Holland med 8 (7 i Belgien og 1 i Tyskland) og Østrig med 6 (6 i Tjekkiet). Med hensyn til Luxemburg, Tjekkiet, Ungarn og Danmark, se *Tabel 1*.

Denne koncentration af kernekraftreaktorer langs EU's nationale grænser er langt den højeste i grænseregioner i verden. Tallene indikerer også, at en betydelig andel af alle kernekraftreaktorerne i EU tenderer til at være koncentreret i meget små afstande fra nationale grænser. Dette bliver i særdeleshed understreget af den tydelige stigning i fordelingen af reaktorer indenfor afstanden 0-10 km fra en national grænse. Det er også indlysende, at den installerede kapacitet og antallet af placeringer nær internationale grænser ikke er ubetydelig og i nogle lande involverer en meget stor del af det samlede nukleare program, om ikke hele programmet.

Tabel 1: EU medlemsstater med kernekraftreaktorer i nabolande placeret mindre end 50 km fra deres nationale grænser^{ix}.

Land	Samlet antal kernekraftreaktorer i nabolande lokaliseret mindre end 50 km fra en national grænse	Nabolande	Samlet installeret nettokapacitet (MWe) af kernekraftreaktorer i nabolande lokaliseret mindre end 50 km fra en national grænse
<i>Tyskland</i>	10	Frankrig (6) Schweiz (4)	9805
<i>Belgien</i>	9	Frankrig (8) Holland (1)	8850
<i>Holland</i>	8	Belgien (7) Tyskland (1)	7089
<i>Østrig</i>	6	Tjekkiet (6)	3468
<i>Luxemburg</i>	4	Frankrig (4)	5200
<i>Tjekkiet</i>	4	Slovakiet (4)	1632
<i>Letland</i>	2	Litauen (2)	2370
<i>Ungarn</i>	2	Slovakiet (2)	776
<i>Danmark</i>	1	Sverige (1)	600

(3) Omkring halvdelen af medlemslandene i det udvidede EU har valgt ikke at producere kernekraft. Der er en formodning for, at hovedårsagen til denne beslutning er de farer, der er forbundet med kernekraften. Fordi kernekraftværkerne er placeret i grænseregioner, er mange af disse lande nødt til at acceptere disse farer alligevel. (4) Efterhånden som stadig flere EU lande udfaser kernekraften, formindskes tolerancen overfor nukleare installationer i grænseområder. (5) Fordi de lande, der besidder kernekraftreaktorer, deler de ikke-nukleare landes bekymringer, er mange af deres reaktorer placeret på steder, der bliver anset for "fjerne". I halvfjerdserne og firserne, hvor de fleste af reaktorerne blev bygget, blev grænseegne normalt opfattet som "fjerne steder", eftersom befolkningerne i nabolande ikke blev respekteret som politiske subjekter af de nationale beslutningstagere og tydeligvis var de heller ikke legale subjekter. Ikke at give dem ret til medbestemmelse i anliggender, der kan have en afgørende indvirkning på deres tilværelse, går imod ånden i og grundlaget for det transnationale samarbejde i EU. (6) Som følge af den manglende regulering af nukleare installationer i grænseområder, tvinges EU medlemslande til at anlægge sag på baggrund af international ret (f.eks. som Irland i Sellafeld sagen), hvorved den retslige integrationsproces og det retslige samarbejde indenfor EU undermineres. (7) De

eksisterende kernekraftreaktorer i EU er gamle og bliver ældre. Gamle reaktorer er mere farlige end nye reaktorer. Samtidigt bliver deres kapacitet opgraderet. (8) Efter 11. september 2001 kan terroristangreb på kernekraftværker ikke længere kategoriseres som en restrisiko. Ingen kernekraftreaktor i verden kan modstå et terroristangreb i form af et flystyrt. I særdeleshed terroristangreb mod kernekraftværker i grænseregioner kan forårsage til alvorlige internationale komplikationer. (9) Mens kernekraftreaktorerne bliver stadig mere farlige, daler kernekraftens samlede betydning i EU. (10) På grund af en betydelig overkapacitet vil elektricitetsforsyningen ikke blive truet, selv hvis forøget kontrol med kernekraftværker i grænseregioner fører til midlertidig eller permanent lukning af kernekraftværker.

V. Det er ikke kun i de ikke-nukleare lande, men i hvert EU medlemslands interesse, at den Europæiske kernekraftindustri bliver forhindret i at forvride det liberaliserede energimarked ved at **misbruge de midler, der skal finansiere dekommissioneringen af kernekraftreaktorerne og håndteringen af det radioaktive affald**. Dette mål kan kun opnås, hvis de midler, der kontrolleres af operatørerne til dette formål, administreres adskilt fra deres øvrige finansielle ressourcer.

Nogle anser endog de nukleare dekommissioneringsmidler for den største enkelte markedsforvridende faktor på det frie elektricitetsmarked^x. I den nuværende situation, har operatørerne kontrol med disse midler i medlemslande som Frankrig og Tyskland, mens de i f.eks. Spanien, Finland og Sverige bliver administreret af juridisk adskilte entiteter. Derfor kan dekommissioneringsmidlerne nogle steder bruges af kernekraftproducerende selskaber til at drive eksisterende kernekraftværker eller til opkøb på markedet^{xi}. Det er uomtvistet, at de selskaber, som har adgang til deres dekommissioneringsmidler, også er de, der er mest aktive til at opkøbe andre elektricitets- og energiselskaber.

Oprindeligt var det Kommissionens hensigt at adskille midlerne til dekommissionering og håndtering af radioaktivt affald fra kernekraftvirksomhederne^{xii}. Også Europaparlamentet har adresseret problemet^{xiii}.

I Ministerrådets direktivforslag er forslagene om præceptive fordringer om adskillelse af midlerne til dekommissionering og affaldshåndtering fra virksomhedernes øvrige midler imidlertid fjernet. Ifølge artikel 9, stk. 2, er medlemslandene kun forpligtede til, at ”sikre at økonomiske midler til dekommissionering bliver indsamlet under driften af de nukleare installationer for at opbygge et tilstrækkeligt niveau for ressourcerne og at de rent faktisk er til rådighed til, når det bliver nødvendigt, at dække dekommissioneringsomkostningerne, idet dekommissioneringsstrategien tages i betragtning”.

I betragtning af det ovennævnte anbefaler NOAH - FoE Denmark og Det Økologiske Råd den danske regering:

(A) *At stemme imod direktivforslaget i dets nuværende form, da det er så udvandet, at det ikke længere indeholder krav om hverken særlige sikkerhedsstandarder, foranstaltninger til forbedring af sikkerheden, der kan tvangshåndhæves, eller krav om adskillelse af midler til dekommissionering og håndtering af radioaktivt affald fra kernekraftselskabernes øvrige midler. Efter NOAH FoE-Denmark's og Det Økologiske Råds opfattelse bør direktivforslaget droppes eller sendes tilbage til Arbejdsgruppen for Kernekraftspørgsmål..*

(B) *Aktivt at støtte opbygningen af et samarbejde mellem ikke-nukleare lande i EU og bidrage til at opstille en række målsætninger og et hierarki af målsætninger. Eksempler på sådanne mål kunne være: (1) Minimumssikkerhedsstandarder praktiseret på det højeste niveau i ethvert EU-land eller udenfor for alle nukleare installationer. (2) Minimumsstandarder for radioaktivitetsbeskyttelse på det højest mulige niveau (“As Low As Possible” (ALAP) i stedet for “As Low As Reasonably Achievable” (ALARA) princippet^{xiv}) i løbet af normal drift og efter ulykker. (3) Fuldstændig erstatning for alle skader i nabolande hidrørende fra nukleare installationer og (4) intensiveret udveksling af foranstaltninger og erfaringer på områderne energibesparelser, vedvarende energi og energieffektivitet.*

(C) *Hvis disse mål ikke kan opnås i den nærmeste fremtid eller på lidt længere sigt for alle nukleare installationer i EU, bør det overvejes, hvorvidt det politiske klima vil tillade en introduktion af så-*

danne foranstaltninger for i det mindste nukleare installationer placeret indenfor en afstand af 50 km. fra en national grænse i EU.

(2) NOAH - FoE Denmark's og Det Økologiske Råds kommentarer af 11/5 2004 til Forslaget om et (Euratom) Ministerrådsdirektiv om håndtering af anvendt nukleart brændsel og radioaktivt affald

VI. Som ethvert andet EU medlemsland har Danmark en vital interesse i, at der opretholdes et **højt sikkerhedsniveau** med hensyn til dekommissionering af nukleare anlæg og håndtering af anvendt nukleart brændsel og radioaktivt affald.

Dette mål kan kun opnås ved hjælp af et forbud mod eksport af radioaktivt affald til andre medlemslande og tredjelande og en realistisk tidsplan for opbevaring af højradioaktivt affald, der giver mulighed for grundige offentlige høringer og omhyggelige videnskabelige analyser^{xv}. Selvom der ikke er almindelig konsensus om tidshorizonten for implementeringen af disse foranstaltninger, er alle enige om, at problemet er særdeles komplekst^{xvi}. Væsentligt er det, at der ikke bør foretages irreversibel deponering af højradioaktivt affald, så længe der kan rejses den mindste tvivl om sikkerheden. **Forsigtighedsprincippet** er ekstremt vigtigt i denne forbindelse.

Efter NOAH FoE-Denmarks og Det Økologiske Råds opfattelse skal der følgelig ikke sættes frist for slutdeponering (hvad der heller ikke er sket i direktivforslaget), men etableres reversibel opbevaring af det radioaktive affald under streng kontrol. Man skal kunne tage det ud af depotet og flytte det eller indkapsle det på ny, hvis der konstateres udslip.

NOAH - FoE Denmark og Det Økologiske Råd hilser med tilfredshed, at Kommissionen og Ministerrådet oprindeligt har forsøgt at forbedre sikkerheden og gennemsigtigheden indenfor de områder, der relaterer sig til håndteringen af anvendt brændsel^{xvii}.

Imidlertid er dette mål ikke i tilstrækkelig grad nået i Ministerrådets direktivforslag.

Ifølge Artikel 4, stk. 4 i direktivforslaget kan affaldshåndteringsprogrammet indbefatte eksport af radioaktivt materiale til et andet EU medlemsland eller tredjeland, hvis eksporten sker i overensstemmelse med de gældende EU-regler på området. **Det kan befrygtes, at dette vil resultere i opførelsen af regionale lossepladser til radioaktivt affald indenfor EU^{xviii} eller eksport af affald f.eks. til Rusland eller Kazakhstan^{xix}.**

I betragtning af det ovennævnte anbefaler NOAH - FoE Denmark og Det Økologiske Råd den danske regering:

At drage den konklusion, at dette direktivforslag i sin nuværende version er uacceptabelt, fordi det holder den mulighed åben, at radioaktivt affald kan eksporteres til andre medlemslande eller tredjelande og samtidigt indeholder formuleringer, der legitimerer dumping af affald snarere end langtidsofopbevaring med reversibilitet. Følgelig bør direktivforslaget droppes eller sendes tilbage til Arbejdsgruppen for Kernekraftspørgsmål.

På vegne af NOAH FoE-Denmark's Energigruppe:

Niels Henrik Hooge, tlf. +45 46 35 38 79 og +45 21 83 79 94, E-mail: nh_hooge@yahoo.dk

Henning Bo Madsen, tlf. +45 97 37 37 59, E-mail: h-b-madsen@vip.cybercity.dk

På vegne af Det Økologiske Råd:

Uffe Geertsen, tlf. +45 33 15 09 77, fax +45 33 15 09 71, E-mail: info@ecocouncil.dk

Noter

ⁱ **Friends of the Earth (FoE)** er verdens største sammenslutning af miljøorganisationer med 69 medlemslande. Kun én organisation fra hvert land kan være medlem. I Danmark er det miljøbevægelsen NOAH.

ⁱⁱ Se f.eks. Antony Froggatt, “*Nuclear Energy in the European Union – Before and After Enlargement*”, Prepared for Eurosafe 2003, October 2003, s. 22-29, http://www.eurosafe-forum.org/forum2003/froggatt_2003.pdf

ⁱⁱⁱ Jf. artikel 4, stk. 2 i direktivforslaget: “Hvilke sikkerheds- og kontrolforanstaltninger, der skal implementeres i en nuklear installation, skal alene afgøres af sikkerhedsmyndigheden og licensindehaveren”. Denne bestemmelse er i sig selv et værn imod indførelse af fælles standarder.

^{iv} Ifølge en pressemeddelelse 13. januar 2004 fra Greens/EFA Gruppen i Europaparlamentet, “*Greens/EFA fordømmer udkast til nukleare regler, Foreslået atompakke er unødvendig og farlig*”, har Western Nuclear Regulators Association (WENRA) vurderet, at et lignende regime allerede eksisterer i kraft af den Nukleare Sikkerhedskonventions “International Regulatory Review Teams” og at dette er mere udførligt, med en faktor på 20-30, end foreslået i direktivudkastet, <http://www.greens-efa.org/en/>

^v Jf. artiklerne 12 og 13.

^{vi} Jf. pkt. IV. i anbefalingerne om handling i EU Enlargement Watch, “*Comments on Proposal for a Council (Euratom) Directive: Setting out basic obligations and general principles on the safety of nuclear installations and Proposal for a Council (Euratom) Directive: On the management of spent nuclear fuel and radioactive waste*”, London 2003, s. 12, <http://www.eu-energy.com/nuclear-package-apr2003-comments.pdf>

^{vii} Det bør tilføjes, at betydningen af disse argumenter uundgåeligt hænger sammen med kernekraftens volumen og relative betydning i EU nu og på længere sigt, såvel som de nukleare installationers geografiske fordeling, i særdeleshed under hensyntagen til befolkningstæthed og fordeling, demografiske tendenser og geofysiske faktorer, som kan influere reaktionsmønstret på og spredningen af radioaktive og ulykkesrelaterede udledninger, som f.eks. meteorologiske og hydrologiske determinanter på de pågældende territorier. Med i betragtning bør også tages mulige kilder til naturlige og antropogene eksterne effekter på de nukleare anlægs sikkerhed: Jordskælv, oversvømmelse, de forskellige situationer for landanvendelse og industri i de forskellige lande, ulykkesrelaterede flystyrt, skibstrafik og særligt efter 11. september 2001 – risikoen for terroristangreb. Selvindlysende bør også de nukleare faciliteters egen sikkerhed tages med i betragtning.

Imidlertid ligger disse problemstillinger opfattet i deres helhed udenfor rækkevidden af dette høringsvars stærkt fragmentariske og mangelfulde introduktion. De beskrevne reservationer vil dog under alle omstændigheder være betydningsløse i lyset af et altdominerende konsekvensscenario som f.eks. en INES niveau 7 Tjernobyli-lignende katastrofe på et kernekraftværk, der forårsager en permanent eksklusionszone, multinationale kontaminerede territorier i størrelsesordenen tusinder af km², genhusning af tusinder af mennesker, kræftepidemier og kort, mellem og langt sigt og finansielle tab på hundreder af milliarder euro.

^{viii} Se f.eks. OECD/NEA CSNI Report No 35, 1979 “*Safety and siting of nuclear installations near international borders in NEA member countries*”, CSNI Report No 35, OECD/NEA Sub-committee in Licensing, January 1979 (<http://www.nea.fr/html/nsd/docs/1979/csni79-35.pdf>). OECD/NEA CSNI Rapporten anskuer problemstillingen på følgende måde: “Med det stigende antal kernekraftværker (...) og idet det tages i betragtning, at adskillige af disse lande er påvirkede af stramme betingelser, hvad angår valget af mulige lokaliteter på grund af høj befolkningstæthed og mangel på kølevandsressourcer, er det ikke overraskende, at et betydeligt og måske et stigende antal kernekraftværker er eller vil blive lokaliseret tæt ved internationale grænser. Følgelig giver dette anledning til voksende problemer i forbindelse med koordinering og samarbejde med andre lande (...) **Den relativt lille overflade i de fleste Europæiske lande – med den udstrakte deling af grænser med adskillige andre lande – deres generelle høje og nogle gange meget høje befolkningstæthed og den relative knaphed på vandressourcer, tilstrækkelige til kølingsformål – gør, at dette problem er betydeligt for nogle af disse lande** (NOAHs og Det Økologiske Råds accentuering)”, jf. s. 6.

^{ix} Se “*Safety and siting of nuclear installations near international borders in NEA member countries*” s. 25-32 og <http://www.iaea.org/programmes/a2/index.html>, http://www.avn.be/fr/4_nucleaire/6_2_nucleaire_belgique.asp, http://www.insc.anl.gov/pwrmaps/map/czech_republic.php, http://www.insc.anl.gov/tempdb/d_sql_interface_view=country_status_qvar=name_qval=12.php, <http://www.insc.anl.gov/pwrmaps/map/france.php>, <http://www.spiegel.de/spiegel/0,1518,grossbild-320509-281351,00.html>, <http://www.insc.anl.gov/pwrmaps/map/lithuania.php>, <http://www.insc.anl.gov/pwrmaps/map/slovakia.php>, http://www.insc.anl.gov/tempdb/d_sql_interface_view=country_status_qvar=name_qval=9.php, http://www.insc.anl.gov/tempdb/d_sql_interface_view=country_status_qvar=name_qval=17.php og <http://www.insc.anl.gov/pwrmaps/map/switzerland.php>

^x Se “*Greens/EFA fordømmer udkast til nukleare regler, Foreslået atompakke er unødvendig og farlig*”.

^{xi} EU Kommissionen har i nogen tid været opmærksom på dette problem. I en publikation fra 1998 (COM (2000) 769 final) blev der udsagt følgende: “Der eksisterer forskellige situationer i de forskellige Medlemsstater med hensyn til finansieringen af dekommissioneringen, f.eks. regler, der tillader geninvestering af de indsamlede midler til andet end dekommissioneringsformål, påbyder adskillelse af indsamlede midler udenfor virksomhedens sfære, eller forudsætter en offentlig institution eller administration af dekommissioneringen af adskilte, i reglen offentligt ejede virksomheder.

Derudover varierer størrelsen af de årligt fornødne midler, kravene til hvornår og hvordan dekommissioneringen skal foregå, og de anvendte beregningsmetoder og diskonteringsstakster, betydeligt mellem Medlemslandene. **Denne situation kunne føre til forvriddning og diskrimination mellem konkurrerende kernekraftsproducenter fra de forskellige Medlemsstater. Dekommissioneringsomkostninger anses klart for at være en del af el-produktionsomkostningerne** (NOAHs og Det Økologiske Råds accentuering)."

^{xii} I et memorandum fra Kommissionen d. 6. november 2002, der introducerede atompakken – *“Towards A Community Approach to Nuclear Safety”* - som søgte at forklare nødvendigheden af og bestemmelserne i direktiverne til offentligheden, blev det udtalt (s. 3), at dekommissioneringsmidler akkumuleret af operatørerne skulle administreres adskilt fra deres øvrige finansielle ressourcer, <http://www.euronuclear.org/pdf/Memo.pdf>

^{xiii} I dets første høring i marts 2002 til el-markedsdirektivet, foreslog EU-parlamentet et ændringsforslag, der blev vedtaget i Plenarforsamlingen med 442 imod 81 stemmer. I ændringsforslaget udtaltes der følgende: ”For at sikre at midler til fremtidigt dekommissionering er til rådighed og undgå hindringer for fair konkurrence på energimarkedet, må Medlemslandene indføre separat regnskabsføring for finansiering af fremtidig dekommissionering eller aktiviteter i forbindelse med håndtering af affald. Disse midler må årligt underkastes revision af en uafhængig instans som f.eks. sikkerhedsmyndigheden eller –myndighederne for at garantere, at indtægterne og den dermed forbundne rente til disse fremtidige aktiviteter kun kan bruges til disse formål, som er dekommissionerings- og affaldshåndteringsaktiviteter, og ikke bliver brugt til direkte eller indirekte af finansielle aktiviteter på markedet”.

^{xiv} Se f.eks. artikel 5 i direktivforslaget.

^{xv} Se f.eks. *“Position paper from Finish, Swedish and UK delegations to the Atomic Questions Working Group”*, 19. december 2003: “Mens det ikke kan diskuteres, at der eksisterer et behov for nationale programmer for håndtering af radioaktivt affald, vil enhver foranstaltning, der indeholder præceptive tidsgrænser eller plæderer for en enkelt opbevaringsmåde have meget skadelig virkning på forsøgene på at opføre og vedligeholde en bred national og lokal konsensus om ethvert opbevaringssted. Ved at insistere på en bestemt mulighed, kan den forpligtende fremgangsmåde ultimativt føre til et lavere sikkerhedsniveau end hvis andre valgmuligheder kunne blive udviklet i fremtiden, f.eks. ved hjælp af forskning. Den store variation indenfor opbevaringen af radioaktivt affald og dens geologi betyder, at hvert Medlemsland burde have frihed til at udvikle løsninger, der tilfredsstillere deres egne specielle krav”.

^{xvi} Om den europæiske kernekraftindustri holdning til dette emne, se *“FORATOM position paper on the management of spent nuclear fuel and nuclear waste”*, http://www.euronuclear.org/pdf/FORATOM_Waste.pdf

^{xvii} Jf. artikel 3, stk. 5.

^{xviii} Jf. f.eks. ordlyden i pkt. (23) i præambelen: ”Mens intet i dette Direktiv antyder at Medlemslande er nødt til at acceptere ladninger af radioaktivt affald, kan det være fordelagtigt for Medlemslande at samarbejde med henblik på at etablere multinationale programmer for håndtering af affald. I særdeleshed kan det erkendes, at der er Medlemslande, der kun har små mængder radioaktivt affald eller et territorium eller geologiske træk, der gør at de ikke egner sig til at have dybdeforvaringslagre, og at disse Medlemslande kan ønske at indgå aftaler med andre Stater for at finde fælles opbevaringsløsninger”.

^{xix} EU Enlargement Watch, s. 10.